

Enonkosken Laukunkankaan vanhan kaivoksen ympäristötutkimukset sekä vesien ohjaus rikastushiekka-altaan ympäristössä

RAKYL 21.05.2025 § 74
858/11.03.02/2022

Valmistelija	Ympäristöinsinööri Hanne Turunen, puh. 044 417 4690 / hanne.turunen@savonlinna.fi
Selostus	Enonkosken vanha, vuosina 1986-1994 toiminut Laukunkankaan kaivos on vuosikymmeniä pilannut ympäristöä sille myönnetyn vesioikeuden päätöksen vastaisesti johtuen rikastushiekka-altaasta suotautuvien jätevesien ohjautumisesta myös muihin suuntiin kuin vesioikeuden päätöksen sallimaan suuntaan eli kosteikkojen kautta Sortavalanjärveen. Suurimmat ympäristövaikutukset on aiemmissa tutkimuksissa ja havainnoissa todettu Särkijärven suunnalla, mutta suotovesiä on kulkeutunut merkittävästi myös rikastushiekka-altaalta etelään Sakastinjokeen ja edelleen Polvijärviin. Kaivospiirin haltija on Outokumpu Mining Oy ja Outokumpu on teettänyt alueella tutkimuksia vuosina 2022-2024. Lautakunta on edellyttänyt päätöksessään 27.11.2024 § 173 tutkimusten 2. vaiheeseen sisällytettävän mm. Särkijärven ekologisen tilan arviointia sekä kasvillisuuden kartoittamista. Kunnostukseen liittyen lautakunta on vaatinut ympäristön tilan ennallistamista vähintään niillä suunnilla, joihin rikastushiekka-altaan suotovesiä on lainvastaisesti kulkeutunut. Kunnostuksessa tarvittavat luvat on tullut hakea ilmoitetussa aikataulussa vuoden 2024 lopussa tai 2025 alussa. Outokumpu Mining Oy on esitellyt kaudelle 2025 suunnitellut tutkimukset sekä toimenpiteet ympäristöinsinööreille 9.5.2025. Tutkimussuunnitelma on luottamushenkilöille luettavissa esityslistaliitteenä A. Tutkimussuunnitelman mukaan jatkuvatoimisia virtaamamittauksia jatketaan aiemman suunnitelman mukaan. Laajaa virtavesitarkkailua suoritetaan yhdeksästä tutkimuspisteestä. Pohjavesitutkimuksia tehdään kolme kertaa vuoden 2025 aikana pääasiallisesti rikastushiekka-altaan alueen pohjavesiputkista. Rikastushiekka-altaan ominaisuuksia ja kuormituspotentiaalia tutkitaan mm. kairanäytteillä. Sedimenttinäytteet otetaan tutkimussuunnitelman mukaisista pisteistä, joissa on mukana myös Haukiveden Tevanlahti, Hiesunjoki, Sakastinjoki ja siihen vievä oja, Särkijärvi sekä Tevanjoki. Särkijärven, Polvijärvien ja Sortavalanjärven vedenlaatua sekä kerrostuneisuutta tutkitaan kahdesti vuoden aikana. Sortavalanjärven syyskierron toteutuminen selvitetään syyskierron lopussa. Piilevät tutkitaan Sortavalanjärvestä, Polvijärvistä, Tevanlahdesta, Kylmäjoesta, Hiesunjoesta ja Jokilahdesta ja näytteenottoa varten asennetaan kivikorit avulla, mikäli sopivaa kivikkoa ei ole. Särkijärven osalta suunnitelmassa todetaan, ettei ole mielekästä asentaa sinne kivikoria tai kiviä koska järvestä ei ole luonnostaankaan kivikkorantoja ja näin ollen esitetään, että Särkijärvestä ei tutkita piileviä eikä myöskään pohjaeläimiä. Myöskään syvänteissä olevia pohjaeläinlajeja ei tutkita järven mataluuden takia.

Pohjaeläimet on esitetty tutkittavaksi Tevanlahdesta, Hiesunjoelta, Jokilahdesta sekä mahdollisesti Sortavalanjärvestä.

Särkijärveä havainnoidaan maastokäynneillä ja järven yleistä tilaa (kuten kasvillisuutta) tarkastellaan silmämääräisesti rannalta viitasammakko- ja sudenkorentokartoitusten yhteydessä. Vesikasvit kartoitetaan heinä-elokuussa 2025 myös vedenalaisesti dronea käyttäen.

Kalojen raskasmetallipitoisuudet tutkitaan Sortavalanjärvestä, Särkijärvestä sekä Itäisestä ja Läntisestä Polvijärvestä. Keruutuotteista (sienistä ja puolukasta) analysoidaan mm. kadmium, kupari, nikkeli ja kromi.

Rikastushiekka-altaasta Särkijärveen suotautuvien vesien kulkeutuminen Särkijärveen on suunniteltu estettävän ojituksella, joka keräisi suotovedet ja johtaisi ne laskeutusaltaan kautta olemassa oleviin kosteikkoihin. Ojitus on tarkoitus toteuttaa kesällä 2025 ja Etelä-Savon ELY-keskus näkee ojituksen edesauttavan vesioikeuden päätöksen mukaisen tilan saavuttamista. Laskeutusaltaaseen tulevaa vesimäärää tulee ELY-keskuksen lausunnon 16.4.2025 mukaan (luettavissa luottamushenkilöille esityslistaliittinä B) mitata jatkuvatoimisesti ja veden laatu analysoida kolme kertaa vuodessa. ELY-keskus on myös edellyttänyt lausunnossaan ympäristölupahakemuksen vireille laittamista päästöjen saattamiseksi hyväksyttävälle tasolle.

Toimivalta Savonlinnan kaupungin 16.12.2024 päivitetyn hallintosäännön 6 § mukaan kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisena toimii rakennus- ja ympäristölautakunta.

Esittelijä Rakennustarkastaja Karvinen Juha

Päätösehdotus Rakennus- ja ympäristölautakunta näkee hyvänä asiana toiminnanharjoittajan myönteisen suhtautumisen alueen tilan selvittämiseen ja kohentamiseen. Rakennus- ja ympäristölautakunta päättää todeta esitetystä tutkimussuunnitelmasta sekä suunnitelmasta vesien ohjaukseen liittyen allekirjoitetun sekä edellyttää Outokumpua laittamaan vireille aluehallintovirastolle osoitetun ympäristölupahakemuksen toimenpiteistä, joilla Laukunkankaan vanhan kaivoksen ympäristökuormitus saadaan hallintaan. Ympäristölupahakemuksen tulee sisältää suunnitelma alueen ennallistamisesta.

Tutkimussuunnitelman mukaiset, vuodelle 2025 esitetyt tutkimukset tukevat alueen ympäristön tilan selvittämistä ja niiden laatu sekä alueellinen ulottuvuus on lautakunnan mielestä melko kattava etenkin virtavesitarkkailun ja sedimenttitutkimusten osalta.

Särkijärveen kohdistuvat, suunnitelman mukaiset tutkimukset ovat lautakunnan mielestä edelleen puutteelliset. Maastokäyntien yhteydessä tehtävät havainnot ja pH-mittaukset eivät lautakunnan mielestä ole tutkimusta, vaan korkeintaan tutkimusta tukevia ja mahdollisesti ohjaavia seikkoja. Vesikasvikartoituksen sekä kalojen raskasmetallipitoisuuden analyysien lisäksi **järven ekologinen tila on luotettavasti selvitettävä ja tilan arvioinnissa on käytettävä soveltuvien osin ekologisen tilan arviointiin käytettäviä laatutekijöitä.** Mikäli Särkijärvestä ei ole kivikkorantaa, on kartoitettava pehmeässä pohjassa elävät pohjaeläimet. Kalojen osalta on aiheellista selvittää myös lajiston

kirjo ja jakauma, ei pelkästään kalojen raskasmetallipitoisuus.
Pohjalevästön tutkimus on oleellinen osa ekologisen tilan selvittämistä.

Rikastushiekka-altaan jätemateriaalin hapontuottokyvyn arviointia ja etenkin sen ennustetta lautakunta pitää oleellisena ja tutkimus tulee toteuttaa riittävän laajana ja sen tulee sisältää ennusteen laatiminen.

Ojituksen toteuttamista Särkijärven suunnalle jo tulevan kesän aikana lautakunta pitää positiivisena ja toteaa valtion viranomaisen olevan toimivaltainen hyväksymään ojitusta koskevat suunnitelmat. Kuitenkaan pelkkä Särkijärven suunnan ojitus ei lautakunnan näkemyksen mukaan ole riittävä toimenpide estämään ympäristön pilaantumista, etenkin kun myös Polvijärvien suuntaan suotautuu todistetusti altaan jätevesiä.

Outokummun on ryhdyttävä tutkimusten ohella riittäviin toimiin rikastushiekka-altaasta suotautuvien jätevesien ympäristöä pilaavan vaikutuksen estämiseksi ja rikastushiekka-altaan ympäristöön aiheuttama kuormitus vaatii esitettyä laajemman kunnostussuunnittelun aloittamista ja kunnostukselle asianmukaisten lupien hakemista. Tulevana kesänä toteutettavan ojituksen vaikuttavuuden arviointia voidaan hyödyntää kunnostussuunnitelman laadinnassa ja lautakunta pitää asiallisena, että ojituksen vaikutus selvitetään ennen ympäristöluvan vireillepanoa.

Laukunkankaan kaivoksen ympäristövaikutukset tulevat mitä todennäköisemmin jatkumaan pitkään ja siksi on aiheellista ryhtyä toimenpiteisiin myös pitkän aikavälin kestävän ja riittävän ratkaisun saamiseksi niin kuormituksen hallitsemiseksi kuin alueen ennallistamiseksi.

Käsittely	Ympäristöinsinööri Hanne Turunen selosti asiaa kokouksessa.
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.
Tiedoksi	Etelä-Savon ELY-keskus
Toimenpiteet	Outokumpu Mining Oy